

بینش علمی (نحوه نگاه طلبه به مقوله کسب دانش) – ج 3

حجت الاسلام و المسلمین محمدرضا فلاح

قاعده 3: علم به عنوان هدایتی از طرف خداوند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ طَاهِرِينَ

در باب نوع نگاهی که به علم داریم گزاره‌های متعددی را می‌شود از میان تعلیمات دینی انتخاب کرد و اینجا آورد که مجموعاً معلوم می‌شود که ما در حوزه‌ی علم تفکر داریم اصلاً در منظومه‌ی فکر دینی یکی از آن میدان‌های دید علم بوده است و در این باب اسلام اندیشه‌ی مفصلی را ارائه کرده است و طبیعتاً مثل بقیه‌ی تعلیمات اسلامی این اندیشه را برای حرکت درست انسان‌ها لازم می‌دانسته است.

یکی از نکته‌هایی که در این باب می‌شود مطرح کرد این است که در فرهنگ ما علم نوری است که خداوند آن را به قلب کسانی که بخواهد آن‌ها را هدایت بکند می‌تاباند. حالا این را یا فراتر از علم حصولی، علوم وجودی و علوم قلبی در نظر بگیریم، یا این که حتی توسعه بدهیم به علوم حصولی هم برسد؛ یعنی در ساحت تحصیل معمولی دومرتبه قاعده همین‌طور است که هرچند هدف اصلی آن نورانیت قلبی است ولی همین نورانیت ذهنی هم بالاخره نورانیت است و این را هم ذیل این قاعده ما این‌طور ببینیم، که خداوند متعال اگر کسی را بخواهد هدایت بکند این تلقی‌های درست، دریافته‌های درست و معرفت را به آن‌ها عنایت می‌کند که مقدمه‌ی رسیدن به مقصد است.

این خودش یک قاعده‌ای شد که درواقع اگر کسی به دنبال علم است به دنبال آن اسباب هدایت باشد، مقوله‌ی هدایت مقوله‌ی خیلی وسیعی است در حیات انسان، درواقع می‌شود گفت که از آفرینش انسان هدفی غیرازاین هدایت نیست، از حضور انسان در این دنیا هدفی غیر از هدایت نیست، بلکه مطلقاً کل مخلوقات این عالم باهدف هدایت توسط خداوند متعال خلق شده است.

هدایت، یکی از آن چترهایی است که همه‌چیز تحت پوشش آن هستند. خداوند متعال مشغول هدایت است و انسان را هم در زندگی‌اش دارد هدایت می‌کند به بیش از علم، فراتر از علم تقریباً با همه‌چیز خداوند متعال مشغول هدایت است و این فهرست تقریباً فهرست مفصلی است از حوادثی که در زندگی ما برای ما پیش می‌آید از خطورات قلبی و از جمله از این دریافته‌ها و علوم‌ی که دست ما می‌آید اینجا هم تنوعی وجود دارد.

بخشی از این معارف را توسط کتاب مقدس خداوند متعال خواسته است به ما برساند یا تعلیمات حضرات اهل بیت کتاب و سنت و بخش دیگر هم چیزهایی است که ما به ذهنمان می‌تواند برسد، این‌ها هم جزء تجهیزات هدایت است و همه‌ی این‌ها در کار هستند؛ یعنی عقل انسان هم در کار هدایت هست.

حالا اگر خداوند متعال استقبال ببیند از بنده‌ای که به او اختیار داده است طبعاً در این هدایت یک رونق بیشتری می‌دهد و آن موقع است که انسان صاحب علم هم می‌شود، چیزهای زیادی لازم است که برای هدایت، انسان احتیاج دارد.

عزیزی می‌گفتند: من خدمت آقای بهجت رسیدم رحمت‌الله علیه برای خواندن خطبه‌ی عقد، تمام که شد ایشان گفتند: که من برای شما از خداوند متعال هدایت و عافیت می‌خواهم اگر که هدایت باشد عافیت نباشد انسان طاقت نمی‌آورد نمی‌تواند خوب استفاده کند، اگر عافیت باشد هدایت نباشد که زندگی حیوانی است و به درد نمی‌خورد. یعنی انسان برای این‌که از هدایت بهره‌مند بشود به چیزهای زیادی احتیاج دارد یکی از آن چیزها هم علم است. اگر خداوند متعال بخواهد کسی را هدایت بکند نوری را بر دل او می‌تاباند. این کلیت صحبت.

حالا این را خیلی می‌شود تفصیل داد مثال‌هایش را می‌شود گفت، که ما در زندگی‌مان با آن برخورد داریم ولی گاهی نمی‌دانیم این را ذیل کدام سرفصل باید قرار بدهیم این چه بود که برای من پیش آمد؟ آنچه بود که برای من پیش آمد؟ مصادیق متعددی دارد همه‌ی ما هم اینجا تجربه کردیم کسی نیست که تجربه نکرده باشد و بگوید این حدیث برای من گم است، مبهم است تابه‌حال برای من یک هم‌چین تجربه‌ای پیش نیامده است. همه یک تجربه‌هایی کردند و به‌خصوص در مظان غلظت پیدا کردن مقوله‌ی هدایت آنجا که آدم احساس می‌کند که خیلی دارد از انانیت فاصله می‌گیرد آنجاها خیلی بهتر احساس می‌کند که توسط خداوند متعال به لحاظ ذهنی دارد هدایت می‌شود. این هم باز یک قاعده که انسان اگر در نظر داشته باشد امکان دارد که علم را کاملاً فقط لابه‌لای سطور و در کتاب دنبال نکند یا این‌که فقط به این فکر بکند من آن قدر باید فکر بکنم تا بتوانم به یک مطلب علمی برسم این‌ها درست است، اسبابی است که در پی گرفتن و در پیش گرفتن این اسباب خودش جزء مظاهر بندگی است، از این‌ها نباید انسان استنکاف بکند منتها فراتر از این به‌عنوان روح و جوهر اصلی این حادثه دانایی مقوله‌ی این اراده‌ی خداوند متعال قرار دارد که خداوند متعال اگر کسی را بخواهد هدایت بکند این نور را به قلبش می‌تاباند.

وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ طَاهِرِينَ